

Djurayeva Lola Abdugabborovna

Termiz davlat universiteti

Iqtisodiyot fakulteti o’qituvchisii

Norboyeva Shahrizoda Normumin qizi

Termiz davlat universiteti

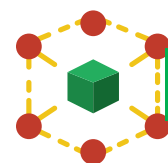
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

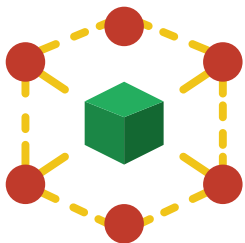
Kalit so’zlar: kichik biznes, raqamli iqtisodiyot, avtomatlashtirilgan moliya tizimi, raqobat, logistika, xususiy tadbirkorlik.

Annotatsiya Raqamli iqtisodiyotda kichik biznes va xususiy tadbirkorlini rivojlantirish va bozor iqtisodiyotiga bosqichma bosqich yo’l bilan amalga oshiralayotgan iqtisodiy islohotlar. Bu maqsadga muvofiq mamlakatimiz rahbari tomonidan bir qancha subsidiyalar va imtiyozlarning berilishi kichik biznesni samaradorligini oshirishga albatta xizmat qiladi. Kichik biznesda va xususiy tadbirkorlikni logistika elektron biznes moliyalashtirish, marketing faoliyati elektron tijorat orqali yanada shaffoflikni oshirish maqsad qilinadi.

Ключевые слова: малый бизнес, цифровая экономика, автоматизированная финансовая система, конкуренция, логистика, частное предпринимательство.

Аннотация. Развитие малого бизнеса и частного предпринимательства в цифровой экономике и постепенный переход к рыночной экономике осуществляются посредством экономических реформ. В соответствии с этой целью предоставление главой государства ряда субсидий и льгот, безусловно, будет способствовать повышению эффективности малого бизнеса. Цель состоит в дальнейшем повышении прозрачности деятельности малого бизнеса и частного предпринимательства посредством логистики, электронного финансирования бизнеса и маркетинговой деятельности через электронную коммерцию.





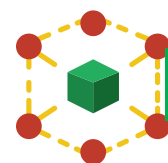
Keywords: small business, digital economy, automated financial system, competition, logistics, private entrepreneurship.

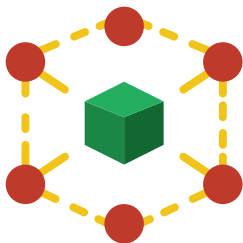
Abstract The development of small businesses and private entrepreneurs in the digital economy and the gradual transition to a market economy are being implemented through economic reforms. In line with this goal, the provision of a number of subsidies and benefits by the head of our country will certainly serve to increase the efficiency of small businesses. The goal is to further increase transparency in small businesses and private entrepreneurs through logistics, e-business financing, and marketing activities through e-commerce.

„Raqamli iqtisodiyot“ atamasi ilmiy amaliyotga ispaniyalik va amerikalik sotsiolog axborotlashgan jamiyatning yetakchisi Manuel Kastels tomonidan kiritilgan.

Kichik biznes bu kelajak uchun muhim qadamlardan biri hisoblanadi nafaqat kelajak uchun investitsiya kiritib muvaffaqiyat yo'lini ochishda yordam beradi. Har bir inson katta bizneslarini kichik qadamlar orqali boshlashadi. Bazi insonlar muvaffaqiyat cho'qqisigi bir qadam qolganda taslim bo'lishadi bu eng katta xatolardan biri, lekin bu to'siqlarga qaramasdan qat'iyat, shijoat bilan davom etsa bas. Biznes boshlash uchun tinmasdan harakat qilish va shijoat bilan intilish bu eng asosiy vosita hisoblanadi. O'zbekistonda biznes boshlash oson chunki aksariyat bozorlar holi ham bo'sh raqobat yo'q juda ko'plab sektorlar bo'sh osongina bozorga kirib olish mumkin. Tijorat banklari tomonidan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining faoliyatiga yordam berish uchun mamlakatimizda soliq stavkalarini hamda boshqa to'lovlarni kamaytirish va kichik tadbirkorlikka subsidiya kreditlar berish, kichik biznesni zamonaviy iqtisodiyotda keng talqin etish uchun qulay shart sharoit yaratilmoqda. Tashqi bozorlarga mahsulotlarimizni olib chiqish ekport va importni yo'lga qo'yish. Tadbirkorlikni yo'lga qo'ymoqchi bo'lgan kichik biznesmenlarga katta shart sharoit olib borilmoqda muhimi chet rel bozorlarida O'zbekiston o'zini ko'rsatib rivojlangan mamlakatlarda qatorida bo'lish eng asosiy maqsadlarimizdan biri hisoblanadi. Hozirgi kunda biz hayotimizni umuman olganda biznesimizni raqamli iqtisodiyotsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Biznesimizni tanitish uchun turli ijtimoiy kanallarda marketingni yo'lga qo'yish logistika elektron biznesni rivojlantirish muhim omil sanaladi. O'zbekiston respublikasida iqtisodiyotni mustahkamlash har tomonlama rivojlantirish, iqtisodiyotni bozor munosabatlariga o'tishni tezlantiruvchi yo'l kichik biznes va xususiy tadbirkorlik hisoblanadi.

Kichik biznesning aholiga ish o'rinlari yaratishdagi faolligi, ishsizlikni kamaytirish hamda bandlikni oshirishdagi o'rni ham O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotidagi asosiy ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Mustaqillikka erishgan ilk yillarda iqtisodiyotdagi o'zgarishlar, ichki va tashqi talab-taklif nomuvofiqligi sababli ishsizlik darajasi keskin oshgan edi. Dastlab bu holat





siklik ishsizlik ko‘rinishida kuzatilgan bo‘lsa, bugungi kunda u tarkibiy ishsizlik shaklida namoyon bo‘lmoqda. Bunda ishchi kuchi bozorida talab va taklifning malaka jihatidan nomuvofiqligi asosiy sabab sifatida e‘tirof etiladi.¹

Mamlakatimizda xususiy tadbirkorlik va kichik biznesni yanada rivoltirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining „Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdor huqularining kafolatlarini kuchaytirish, tadbirkorlar tashabbuslarini qo‘llab quvvatlash borasida ishlar olib borilayotgan chora tadbirlar, tadbirkorlik subyektlarining moliyaviy resurslar va ishlab chiqishni takomillashtirish“ to‘g‘risida 2019 yil 13- avgustdagi PF-5780 son Farmoni va O‘zbekiston Respublikasi Prezidentning bir nechta qator farmonlari chop etilgan. 2016 yil 5 oktyabrdagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentning „Tadbirkorlik faoliyatini jadal rivojlantirish xususiy faoliyatini har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini yaxshilashga doir qo‘shimcha chora tadbirlar to‘g‘risida“ farmoniga asosan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka imkon berish ko‘zda tutiladi.

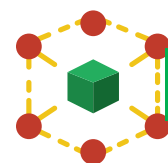
Dunyo miqyosida kichik biznes subyektlarini aniqlashda yagona universal tasnif mavjud emas. Shunga qaramay, turli mamlakatlarda kichik va o‘rta biznesni tasniflash uchun umumiy mezonlar shakllangan²

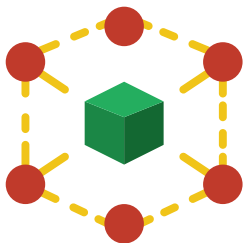
Raqamli iqtisodiyot sharoitida faol tadbirkorlikni shakllantirish va rivojlantirishda kichik biznesda marketing faoliyatini tashkil etish muhim sanaladi. Kichik biznes subyektlarini elektron tijorat hamda logistika sohalarini o‘z ichiga qamrab olishi moliyalashtirish tizmi orqali aholiga tez va sifatli mahsulot yetkazib berishda xizmat qiladi desak ham bo‘laveradi. Ichki va tashqi iqtisodiy faoliyatdagi ishtirokini kengaytirish mahsulotlarni eksport va importini yo‘lga qo‘yish logistika orqali tez fursatlarda sotilishini belgilaydi. Bu raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi iqtisodiyotda o‘z o‘rnini ko‘rsatib kelmoqda, shuningdek dasturiy taminot orqali zamonaviy iqtisodiyot muhim bosqich sifatida ishtirok etmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2010-yil 14-dekabrdagi F-3539 son farmoyishiga muvofiq tuzilgan Respublika kommissiyasi zimmasiga „Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yili“ bundan ko‘rinib turibdiki biznes yaratishni yuritish uchun mamlakatimizda qator imkoniyatlardan foydalangan holda o‘z biznesini boshlash kerak. Raqamli biznes bu jismoniy va raqamli dunyolarni birlashtiradigan yangi biznes g‘oyalar paydo bo‘lishidir. Axborot texnologiyalari rivojlangan bir paytda o‘z biznesini marketing faoliyati yoki elektron biznesni orqali jadal rivojlantirish keng targ‘ib

¹ Djo‘rayeva L.A. O‘zbekistonda kichik biznes faoliyatini rivojlantirish yo‘nalishlari.. Muhandislik va iqtisodiyot jurnali 2025-Yil, Aprel. № 4-Son.

² Djo‘rayeva L.A. O‘zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishning o‘ziga xos xususiyatlari. yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. 2025-yil, aprel. № 4-son.





qilinmoqda. Aholini ish bilan taminlash maqsadida tadbirkorlikning turli sohalarida mamlakatimiz tomonida turli islohotlar amalga oshirilib kelinmoqda aholi farovonligi turmush tarzini rivojlantirish eng oliy maqsadlarimizdan biri sanaladi.

O'zbekistonda kichik biznesni raqamli iqtisodiyot shaklida olib borish. Tadqiqotchilar kichik biznesni rivojlantirishda soliqlarni kamaytirish kreditlar stavkalarini pasaytirish iqtisodiy o'sishga tasirini ko'rsatib bergan. Kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni raqamli shaffof tarzda rivojlantirish korrupsiyani oldini olish, davlat xizmatlarining onlayn moliyaviy tizimlar elektron tijoratni o'z ichiga oladi. Keyingi yillarda kichik biznes subyektlarining raqamli iqtisodiyotda foydalanish ortib bormoqda. Internet orqali xizmatlar ko'rsatish onlayn to'lovlar, marketing logistika, elektron to'lov tizimlari orqali aholi kichik bizneslarini yilga qo'ymoqda. 2023 yilda kichik biznes korxonalarining 25%dan ortiq o'z faoliyatini onlayn tarzda olib borilmoqda. Mamlakatimiz tomonidan kichik biznesni samaradorligini oshirishga maqsadida kreditlarning yillik hajmi 2019-yilda 120 mlrd so'mni tashkil qilsa 2023-yil 175 mlrd solgan ortdi. Kredit foiz stavkalarining pasayishi va uzoq muddat davomida uzaytirilgani tadbirkorlarni moliyaviy o'sishni ta'minlash berdi.

Foydanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistical qo'mitasi 2023. Kichik biznes va tadbirkorlik statistikasi.
2. Karimov. I.A "O'zbekiston milliy istiqbol iqtisod siyosat Mafkuraviy "O'zbekiston" 1996 .
3. Djo'rayeva L.A. O'zbekistonda kichik biznes faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari.. muhandislik va iqtisodiyot jurnali. 2025-Yil, Aprel. № 4-Son.
4. Djo'rayeva L.A. O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari. yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. 2025-yil, aprel. № 4-son.
5. O'zbekiston Prezidenti Sh.Mirziyoyevning kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish borasidagi nutqlari (2020 2023-yillar) .
6. Abulqosim. X.P. Korxonaning xalqaro marketing faoliyati T: 2002 yil

